

Координаційний центр
з розвитку сімейного
виховання та догляду дітей

Співфінансується
Європейським Союзом

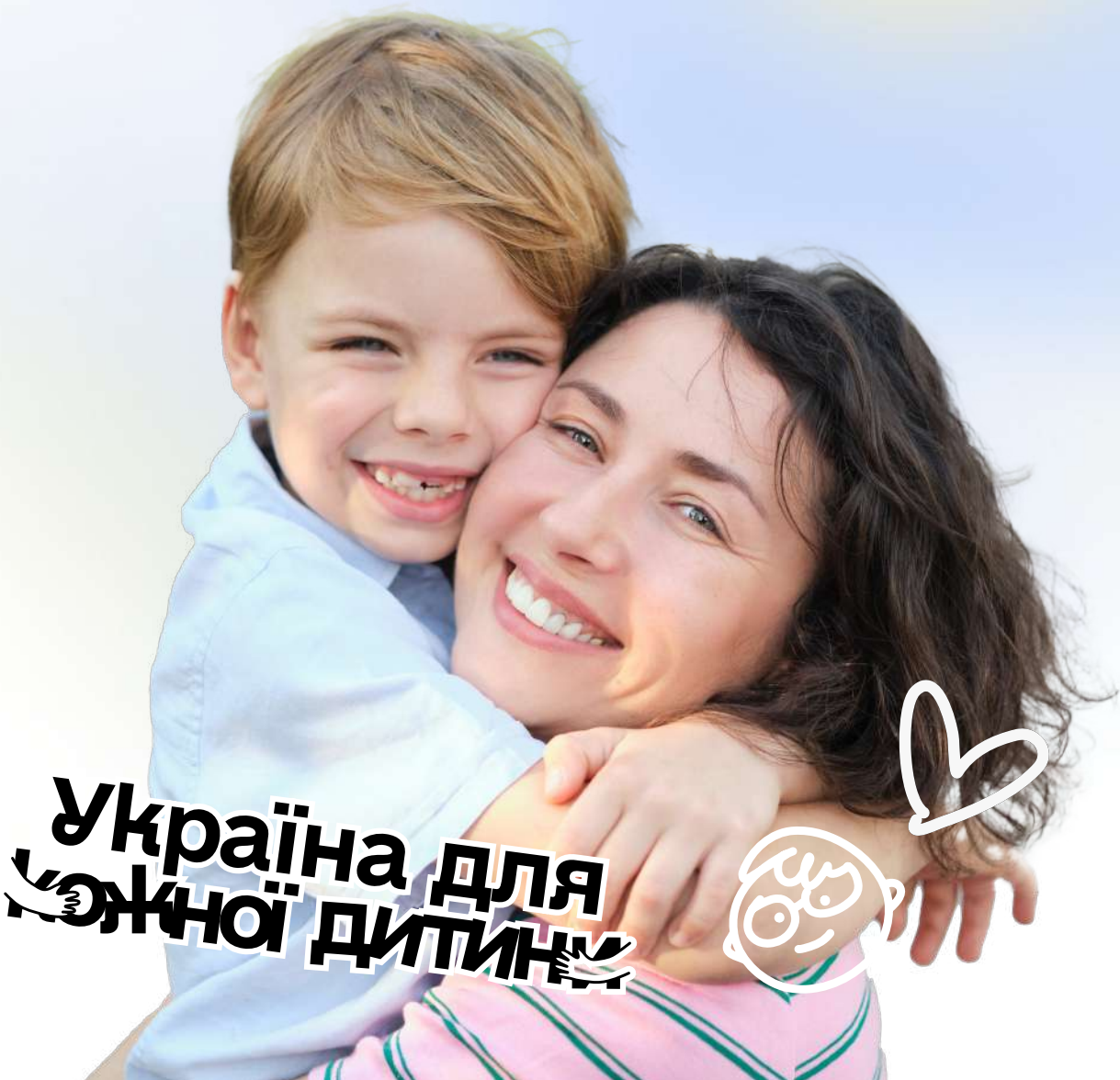
Виконавець:
KFW

unicef
для кожної дитини

Пакет послуг

**для забезпечення права дитини на
зростання в сімейному оточенні в межах
реалізації реформи системи догляду та
підтримки дітей**

(на основі моделі «Кращий догляд для
кожної дитини» (Better care))

**Україна для
кожної дитини**

Більшість батьків можуть і хочуть піклуватися про своїх дітей, якщо їм надається відповідна підтримка. Тому кожна громада має спрямовувати свої зусилля на підтримку сімей з дітьми. Якісні, доступні та інклюзивні освітні, медичні, соціальні послуги підвищують спроможність сімей здійснювати догляд та виховання дітей, сприяють їх фізичному та психічному здоров'ю, а головне – попереджають інституціоналізацію чи сприяють реінтеграції дітей, які отримують інституційний догляд, в сім'ї та їх територіальні громади.

Мета пакета послуг

Право кожної дитини на виховання в безпечному та сприятливому сімейному оточенні реалізується через створення системи підтримки дітей та сімей. Ця система включає гарантоване надання базових послуг на рівні територіальної громади, які попереджують розлучення дитини з її батьками та влаштування її до закладів, що здійснюють інституційний догляд та виховання, сприяють поверненню (реінтеграції) у рідні сім'ї тих дітей, які перебувають в інституційних закладах, чи забезпечує сталість перебування дитини у сімейних формах виховання (прийомній сім'ї, дитячому будинку сімейного типу, під опікою чи піклуванням).

Основні цільові групи:

- діти, які мають ризик розлучення зі своєю сім'єю, внаслідок низької спроможності їхніх батьків (інших законних представників) забезпечити безпечне та сприятливе для розвитку середовище через різні причини
- діти з інвалідністю, діти з особливими освітніми потребами, які внаслідок недостатнього доступу до інклюзивної освіти та інших підтримуючих послуг (медичних, реабілітаційних, соціальних) мають ризик розлучення зі своєю сім'єю
- діти раннього віку (від народження до 3-х років включно), у яких є порушення розвитку
- діти, які залишились без батьківського піклування, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування
- діти, які отримують інституційний догляд та виховання
- діти та особи віком до 23 років із досвідом інституційного догляду та виховання або перебування в сімейних формах виховання

Перелік послуг, які входять до пакета для забезпечення права дитини на виховання у сімейному оточенні:

- 1) комплексна соціальна послуга з формування життєстійкості
- 2) супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування
- 3) послуга раннього втручання
- 4) супровід під час інклюзивного навчання
- 5) денний догляд для дітей з інвалідністю
- 6) соціальний супровід сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах
- 7) соціальна інтеграція дітей та осіб віком до 23 років, які мають досвід альтернативного догляду та виховання
- 8) підтримане проживання молоді з інвалідністю

Такий перелік базових послуг закладено у операційному плані заходів на 2024–2026 роки з реалізації Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні. Однак, він не є вичерпним. Територіальні громади пріоритизують розвиток саме тих соціальних послуг, які відповідають потребам їхнього населення.

Стратегія забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні

Порядок визначення потреб населення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади у соціальних послугах

Координаційний центр
з розвитку сімейного
виховання та догляду дітей

Співфінансується
Європейським Союзом

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Виконавець:
KFW

unicef
для кожної дитини

Хто може надавати послуги пакету для забезпечення права дитини на виховання у сімейному оточенні:

- установи/заклади надання соціальних послуг (стаціонарні, реабілітаційні, тимчасового перебування) та інші заклади/установи соціальної підтримки (обслуговування)
- недержавні підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, благодійні, релігійні організації
- фізичні особи-підприємці та фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності
- волонтери, залучені до надання соціальних послуг відповідно до Закону.

Надавач соціальної послуги –

підприємство, установа, організація, заклад незалежно від форми власності, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги та внесені до розділу “Надавачі соціальних послуг” Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг / їх об'єднань.

Реєстр надавачів
соціальних послуг

Травмо-інформований підхід до надання послуг

Всі соціальні послуги мають надаватися на основі травмо-інформованого підходу, який враховує вплив травми на життя людей. Він спрямований на те, щоб усі аспекти надання послуг здійснювалися з увагою до травми та її розумінням. Травмо-інформована допомога наголошує на важливості створення середовища, де і дитина, і доросла людина відчуває себе в безпеці, відчуває підтримку та розуміння. Цей підхід визнає, що травма може мати глибокий вплив на фізичне, емоційне та психічне благополуччя людини.

Координаційний центр
з розвитку сімейного
виховання та догляду дітей

Співфінансується
Європейським Союзом

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Виконавець:
KFW

unicef
для кожної дитини

Опис послуг, які входять до пакета послуг для забезпечення права дитини на виховання в сімейному оточенні:

Комплексна соціальна послуга з формування життєстійкості

Отримувачі послуги в контексті реалізації реформи:

- батьки, які очікують народження дитини
- молоді батьки (законні представники)
- батьки (законні представники) дітей з інвалідністю
- батьки (законні представники) дітей підлітків
- батьки (законні представники) дітей з девіантною поведінкою, із залежністю, тощо
- сім'ї військовослужбовців, ветеранів з дітьми
- сім'ї з дітьми, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини і т.д.

Головна мета надання послуги - психосоціальна підтримка мешканців та мешканок громади, навчання стресостійкості та попередження психологічної травматизації, формування батьківських навичок та навичок першої психологічної допомоги близьким (особливо дітям та старшим членам родини).

Окремий напрямок стосується підтримки батьків, розвитку батьківських навичок, допомоги в побудові стосунків з дітьми на різних етапах дорослішання.

Заходи, які передбачає послуга:

- семінари та тренінги із позитивного батьківства
- групи взаємопідтримки для різних цільових груп
- психологічні втручання низької інтенсивності
- сімейне психологічне консультування та медіація для ненасильницького вирішення конфліктів
- інформування про можливості отримання інших послуг, тощо.

Місце надання соціальної послуги: у приміщенні надавача соціальної послуги.

Соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування

Отримувачі послуги:

- прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу (послуга надається постійно)
- сім'ї опікунів, піклувальників (протягом року після влаштування дитини під опіку/ піклування та протягом року до завершення піклування, а також у разі потреби)
- сім'ї усиновлювачів (за потреби).

Мета надання послуги - забезпечення належних умов для розвитку, виховання та соціалізації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, шляхом підтримки сімей, які їх виховують.

Державний стандарт
соціального супроводу
сімей, у яких виховуються
діти-сироти та діти,
позбавлені батьківського
піклування

Заходи, які передбачає послуга:

- допомога у створенні та підтримці позитивного соціально-психологічного клімату в сім'ї
- допомога у адаптації дитини в нових умовах
- створення належних умов для забезпечення індивідуальних потреб дитини, у її розвитку, навчанні та вихованні
- захист майнових, житлових та інших прав дитини
- допомога у зміцненні / відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків
- підготовка дитини до виходу із сім'ї, у тому числі до самостійного життя, чи при усиновленні.

Місце надання соціальної послуги: за місцем проживання сім'ї або в приміщенні надавача соціальної послуги.

Координаційний центр
з розвитку сімейного
виховання та догляду дітей

Співфінансується
Європейським Союзом

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Виконавець:
KFW

для кожної дитини

Раннє втручання - міждисциплінарна, сімейно-центрована комплексна послуга, яка поєднує медичну, психологічну, соціальну та освітню складові.

Отримувачі послуги:

діти у віці до чотирьох років, які мають порушення розвитку або в яких є ризик виникнення таких порушень та їхні сім'ї.

Мета надання послуги -

раннє виявлення та профілактика порушень у дітей для покращення їхнього розвитку та функціонування у різних ситуаціях, підвищення якості життя цілої сім'ї через супровід і підтримку батьків (законних представників) та інших членів сім'ї і підвищення їхньої спроможності здійснювати догляд та виховання дитини.

Місце надання соціальної

послуги: вдома та в інших місцях перебування дитини та її сім'ї, у приміщенні надавача послуги.

Порядок раннього виявлення у дітей порушень розвитку або ризику їх виникнення і своєчасного направлення сімей з дітьми до надавачів послуги раннього втручання для отримання такої послуги»

Методичні рекомендації щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя

Координаційний центр
з розвитку сімейного
виховання та догляду дітей

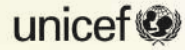

Співфінансується
Європейським Союзом

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Виконавець:
KFW

для кожної дитини

Супровід під час інклюзивного навчання («асистент дитини»)

Отримувачі послуги:

дитина з особливими освітніми потребами/інвалідністю, яка відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром, потребує супроводу під час інклюзивного навчання (III-IV рівня підтримки).

Мета надання послуги -

забезпечення повної та ефективної участі дитини в освітньому процесі.

Заходи, які передбачає послуга:

- підтримка та допомога в пересуванні, харчуванні, самообслуговуванні, комунікації, орієнтації у просторі
- забезпечення безпеки в приміщенні, на території закладу освіти
- забезпечення безпеки під час екскурсій, навчальних поїздок, інших заходів, передбачених освітнім процесом.

Місце надання соціальної

послуги: послуга надається впродовж навчального року у приміщенні та на території закладу освіти, а також на іншій території під час проведення заходів у рамках освітнього процесу.

Державний стандарт
соціальної послуги
супроводу під час
інклюзивного навчання

Денний догляд дітей з інвалідністю

Отримувачі послуги:

Діти, віком від 3 до 18 років з інвалідністю, тяжкими захворюваннями, розладами, травмами (у тому числі якій не встановлено інвалідність).

Мета надання послуги - догляд за дітьми з комплексними порушеннями поза межами їхнього дому відповідно до потреб їхнього розвитку та віку.

Місце надання соціальної послуги: напівстаціонарно у приміщенні надавача соціальної послуги

Заходи, які передбачає послуга:

- створення умов для забезпечення життєдіяльності дитини
- допомога у самообслуговуванні та навчання навичок самообслуговування
- соціальна реабілітація та соціально-трудова адаптація
- психологічна допомога
- організація дозвілля
- організація харчування (якщо соціальна послуга надається понад 4 години на день)
- спостереження за станом здоров'я (за потреби)
- навчання батьків (законних представників) навичок догляду та виховання дитини і т.д.

Державний стандарт
соціальної послуги
денного догляду для
дітей з інвалідністю

Соціальний супровід сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах («асистент сім'ї»)

Отримувачі послуги:

сім'я/особа з дітьми, яка перебуває у складних життєвих обставинах, а саме:

- батьки або особи, які їх замінюють, що ухиляються від виконання своїх обов'язків із виховання дитини
- сім'ї, які мають труднощі у забезпеченні належного догляду та виховання дитини, задоволення її потреб через соціальні, економічні або інші чинники, у тому числі пов'язані із зловживанням психоактивними речовинами, та низький виховний потенціал
- сім'ї, у яких виявлено жорстоке поводження з дитиною
- сім'ї, у яких виховується дитина з інвалідністю, та сім'ї з дітьми, у яких батьки мають інвалідність
- жінки, у тому числі вагітні, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини або існує ризик такої відмови
- неповнолітні одинокі матері (батьки)
- сім'ї, де вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні
- сім'ї, у яких дитину відібрано у батьків без позбавлення їх батьківських прав
- сім'ї, у яких батьків поновлено в батьківських правах
- сім'ї, діти з яких цілодобово перебувають у закладах інституційного догляду та виховання
- сім'ї, з яких дітей влаштовано в сім'ю патронатного вихователя
- сім'ї з дітьми, члени яких є ветеранами війни, Захисниками та Захисницями України, полоненими, зниклими безвісті і т.д.

Мета надання послуги - розвиток батьківських та соціальних навичок у батьків (законних представників), членів сім'ї, соціалізація та включення їх у громаду задля формування здатності задовольняти потреби дитини, забезпечувати її догляд і виховання в сім'ї, подолання/мінімізації негативних наслідків складних життєвих обставин, що впливають на здатність піклуватися про дитину.

Працівник, який надає послугу (фахівець із соціальної роботи, соціальний працівник, психолог) діє на основі підходу «асистент сім'ї», що передбачає партнерство із сім'єю, її наснаження та формування необхідних навичок у батьків.

Місце надання соціальної послуги:

за місцем проживання (перебування) сім'ї отримувача соціальної послуги або в приміщенні надавача соціальної послуги.

Заходи, які передбачає послуга:

- мотиваційне консультування: залучення отримувача соціальної послуги до планування та виконання завдань, спрямованих на розв'язання складної життєвої ситуації
- навчання та розвиток соціальних навичок, навичок здорового способу життя
- навчання та розвиток навичок виховання та догляду дитини, в т.ч. через тренінгові заняття, залучення до груп взаємопідтримки
- навчання та розвиток навичок управління домогосподарством та сімейним бюджетом
- психологічна підтримка
- сприяння в отриманні інших послуг і консультацій / допомоги фахівців відповідно до виявлених потреб, в тому числі допомога в оформленні необхідних документів, вирішенні соціально-побутових проблем та покращанні соціально-побутових умов тощо.

Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах

Соціальна інтеграція дітей та осіб із досвідом інституційного догляду та виховання та виховання та/або перебування в альтернативних формах сімейного догляду та виховання.

Отримувачі послуги:

- вихованці інтернатного закладу (установи), які у поточному навчальному році здобувають базову або повну загальну середню освіту або за віком мають залишити заклад
- діти та особи до 23 років, які мають досвід цілодобового проживання у інтернатному закладі
- діти та особи до 23 років, які мають досвід перебування в альтернативних формах сімейного догляду та виховання (прийомній сім'ї, дитячому будинку сімейного типу).

Мета надання послуги -

розвиток соціальної компетентності, сприяння реалізації особистісного потенціалу під час реінтеграції в громаду та попередження і мінімізацію ризиків потрапляння у складні життєві обставини.

Залучення отримувача соціальної послуги до планування та виконання завдань, спрямованих на розв'язання складної життєвої ситуації; психологічна підтримка; навчання та розвиток соціальних навичок; навчання та розвиток навичок управління домогосподарством та сімейним бюджетом; налагодження (відновлення) соціальних зв'язків; консультування з питань професійного самовизначення, здобуття освіти, працевлаштування; підбір і закріплення наставника, надання підтримки наставнику в його діяльності; допомога у оформленні необхідних документів, вирішенні/покращенні житлово-побутових проблем (наприклад, поставлення на квартирний облік, влаштування у соціальну квартиру).

Заходи, які передбачає послуга:

- мотиваційне консультування - залучення отримувача соціальної послуги до планування та виконання завдань, спрямованих на розв'язання складної життєвої ситуації
- психологічна підтримка
- навчання та розвиток соціальних навичок (самостійного життя, самообслуговування;
- формування здорового способу життя та безпечної поведінки, комунікативних навичок тощо), в т.ч. через тренінгові заняття, включення до груп взаємопідтримки
- навчання та розвиток навичок управління домогосподарством та сімейним бюджетом
- налагодження (відновлення) соціальних зв'язків
- консультування з питань професійного самовизначення, здобуття освіти, працевлаштування
- підбір і закріплення наставника за отримувачем послуги соціальної інтеграції, надання підтримки наставнику в його діяльності
- сприяння в отриманні інших послуг і консультацій / допомоги фахівців відповідно до виявлених потреб, в тому числі допомога в оформленні необхідних документів, вирішенні соціально-побутових проблем та покращанні соціально-побутових умов тощо (наприклад, влаштування у соціальну квартиру).

Місце надання соціальної послуги:

за місцем проживання
(перебування) отримувача, у
приміщенні надавача
соціальних послуг.

Державний стандарт соціальної
послуги соціальної інтеграції
випускників інтернатних
закладів (установ)

Координаційний центр
з розвитку сімейного
виховання та догляду дітей

Співфінансується
Європейським Союзом

Виконавець:
KFW

unicef
для кожної дитини

Підтримане проживання молоді з інвалідністю

Отримувачі послуги:

молоді люди з інвалідністю

Мета надання послуги -

розвиток навичок автономності, розширення прав, можливостей і незалежності отримувача послуги із урахуванням його/її індивідуальних сильних сторін і потреб через забезпечення необхідної підтримки.

Заходи, які передбачає послуга:

- надання місця для проживання
- навчання, розвиток та підтримка навичок самообслуговування, самостійного проживання, змістовної зайнятості
- допомога в організації розпорядку дня
- допомога у веденні домашнього господарства
- представництво інтересів
- сприяння в отриманні інших послуг і консультацій / допомоги фахівців відповідно до виявлених потреб, тощо.

Місце надання соціальної послуги:

стаціонарно в приміщенні надавача соціальної послуги.

**Державний стандарт
соціальної послуги
підтриманого проживання
осіб похилого віку та осіб
з інвалідністю**

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

Закон України «Про охорону дитинства»

визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення для забезпечення національної безпеки України, ефективності внутрішньої політики держави, і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні встановлює основні засади державної політики у цій сфері, що ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини

Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»

визначає організаційні і правові засади соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю

Закон України «Про соціальні послуги»

визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Закон України «Про місцеве самоврядування»

визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Забезпечення надання соціальних послуг належить до власних повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад (ст.34. пункт 4).

Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах»

визначає механізм взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, інших закладів та установ під час забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, під час виявлення, розгляду звернень та повідомлень про таких дітей, забезпечення їх безпеки, а також надання необхідної допомоги з урахуванням потреб.

Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг

автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, використання, знеособлення і знищення даних про надавачів та отримувачів соціальних послуг;

Соціальні послуги

дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають. Особи/сім'ї можуть надаватися одна або одночасно декілька соціальних послуг.

Порядок організації надання соціальних послуг затверджується Кабінетом Міністрів України;

Перелік соціальних послуг,

що надаються відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», визначається класифікатором соціальних послуг, який затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

Стандарти професій працівників соціальної сфери:

Соціальний
менеджер

Соціальний
працівник

Фахівець із
соціальної
роботи

Практичний
психолог
(соціальна
сфера)

Психолог
установи
соціального
захисту

Фахівець із
раннього
втручання

Соціальний
робітник

Директор закладу
(установи) надання
соціальних послуг

Ця публікація була створена Координаційним центром з розвитку сімейного виховання та догляду дітей та ЮНІСЕФ за фінансової підтримки Європейського Союзу та Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW. Зміст матеріалу не обов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та уряду Німеччини.